

MAJ 2008

REA PÅ STREJKRÄTT?

LO/PTK SÄLJER KONFLIKTRÄTT I
FÖRHANDLINGAR OM NYTT HUVUDAVTAL

KURT JUNESJÖ

OJÄMLIK BYTESHANDEL

Under våren har LO, PTK och Svenskt Näringsliv (SN) tagit fram ett förhandlingsunderlag till ett nytt huvudavtal. SN har klara krav inför förhandlingarna. Bort med: sympatiåtgärder, stridsåtgärder som inte anses proportionella, stridsåtgärder på arbetsplatser där facket inte har medlemmar eller där det redan finns kollektivavtal, krav på tvångsskiljedom, förlängda varseltider, obligatorisk förhandlingsmedling, med mera.¹ LO:s krav har varit förvånansvärt ödmjuka och inte alls som SN:s krav berört makten över avtalsförhandlingarna.

Förhandlingsunderlaget bekräftar att LO och PTK är beredda att sälja ut större eller mindre delar av sin förhandlingsmakt, det vill säga konflikträtt mot andra frågor som inte är maktfrågor. Makten över framtida avtalsförhandlingar, konflikträtt, byts mot rehabilitering, omställningsavtal, utbildningskostnader för skyddsombud och bolagsstyrelseledamöter. Det är inte oviktiga frågor. Men det är brödfrågor som inte har ett något med förhandlingsmakten att göra. För att uttrycka sig gammaldags, facket säljer utsäde för att köpa bröd. Man får visserligen något att äta för stunden, men säljer möjligheter till framtida skördar.

SN krävde att LO och PTK skulle ta ställning till förhandlingsunderlaget före deras stämma den 22 maj. LO-styrelsen godkände förhandlingsunderlaget 2008-05-05². Elektrikerna, Transport och Grafikerna begärde att medlemmarna först skulle få diskutera underlaget på LO-kongressen den 31 maj - 4 juni, 2008. LO-styrelsen underkände förslaget.

Vad innebär det då att förhandla om ett nytt huvudavtal:

- Huvudavtalet bestämmer arbetsmarknadsparternas relationer, och reglerar grundläggande frågor i strejkrätten. Ändringar i fackförbundens huvudavtal är den viktigaste medlemsdemokratiska frågan som varit på tapeten sedan 1938 då det huvudavtal som i dag i stort reglerar strejkrätten slöts.
- Förhandlingsparterna på arbetarsidan LO och PTK saknar helt förhandlingsstyrka eftersom nästan alla deras fackförbund är bundna av fredsplikt genom löneavtal de närmaste två åren.

Minskad strejkrätt given effekt AV "LYCKADE" förhandlingar

SN:s krav är inte öppet redovisade i förhandlingsunderlaget. Men man kan läsa dem på SN:s hemsida. LO och PTK har godkänt delar av dessa arbetsgivarkrav på försämringar i strejkrätten som förhandlingsbara. "Konfliktreglerna är en känslig fråga för facket. – Men hade vi inte varit beredda att diskutera hade vi inte gått in i förhandlingarna", säger Wanja Lundby Wedin³ Och eftersom det inte finns en enda punkt i förhandlingsunderlaget som förstärker fackens förhandlingsmakt är slutresultatet glasklart:

Antingen försämringar i konflikträtten eller spruckna huvudavtalsförhandlingar.

Industriavtalet botten

Svenskt Näringslivs huvudkrav och förutsättning för att inleda förhandlingarna är att fredspliktens avtalet med industriförbunden, det s.k. Industriavtalet utgör "golvet" i förhandlingarna. Industriavtalet innehåller allvarliga inskränkningar i strejkrätten. Det slöts mellan Metall, Industrifacket, SIF, CF med flera förbund 1997 med industriarbetsgivarförbunden.

LO-ordföranden Wanja Lundby Wedin bekräftar att förhandlingarna kommer att handla om just dessa försämringar i konflikträtten: – "Det är inte den lagfästa rätten att vidta stridsåtgärder som ska förändras. Men vi är öppna för att diskutera hur regelverket ska se ut vid förhandlingar, säger hon."⁴ Vi ska nu se att detta medgivande att förbundsvis acceptera industriavtalsmodellen också finns som punkter i förhandlingsunderlaget:

1. "Retroaktiv lön"⁵

I Industriavtalet konfiskerar arbetsgivaren alla anspråk på retroaktiv lön om facket utlöser en stridsåtgärd. Någon motsvarande regel mot arbetsgivarna finns inte.

2. "behörighet för Opartisk medlare" "tidplan för förhandlingar", "skiljedom" OCH ANDRA FÖRSÅTLIGA ORD

I Industriavtalet får parterna efter en viss tidpunkt inte själva föra förhandlingar. De sker då tvångsvis under ledning av en opartisk ordförande (OPO). OPO har rätt att lägga förslag, skjuta på varslade stridsåtgärder under högst 14 dagar och till och med att skjuta upp igångsätta stridsåtgärder på obestämd tid om en Industrikommitté godkänner det. Industriavtalet innehåller bestämmelser om tvångsskiljedom. Parternas självständiga förhandlingar

¹ Konfliktreglerna bör ändras; Svenskt näringslivs hemsida 2008-05-05

http://www.svensktnaringsliv.se/fragor/konfliktregler/article7091.ece?csref=_aolista

² Förhandlingsunderlag till LO-styrelsens möte 2008-04-28. Finns i sin helhet på www.kurt.nu

³ Dagens Nyheter Ekonomi 2008-05-06

⁴ LO-tidningens nätupplaga 2008-05-07

⁵ Citattecknen redovisar direktcitat från förhandlingsunderlaget

förvandlas till en byråkratisk process där alla fackliga framtidskrav utom procentsatser försvinner.

3. *"Nya AVTAL SKA träffas innan de föregående avtalen löpt ut"*

I Industriavtalet sägs "Utgångspunkten är att nya förbundsavtal skall kunna träffas innan de föregående löpt ut". I det av LO-ledningens och PTK:s godkända förhandlingsunderlaget ställer SN som krav att: "nya avtal skall träffas innan de föregående avtalen löpt ut." Det är en strängare skrivning än Industriavtalets. I praktiken innebär det att förhandlingar alltid skall föras under fredsplikt eftersom stridsåtgärder är förbjudna så länge löneavtalen löper.

Spåren efter Industriavtalet förskräcker. Facken i industrikartellen har fått allvarliga försvagningar i sina allmänna avtalsvillkor under Industriavtalets tid.

"Proportionalitet"

Proportionalitet är att en stridsåtgärd ska stå i proportion mot syftet. Om Transport stänger Sveriges transporter för export för 25 öre mer i timmen, kan man påstå att stridsåtgärden inte är proportionell. I dag är det parternas ansvar. Proportionalitet, vare sig den finns i lag eller avtal ger arbetsgivaren möjlighet att temporärt stoppa varje stridsåtgärd genom fredspliktsinvändning och gör förhandlingsfrågor till juridik.

Det är en så kontroversiell försämring av konflikträtten att LO och PTK förhandlarna inte kommer att gå med på den. Det blir då en del av "framgången". Huvudavtalet blev inte så dåligt som man hade anledning att frukta. Men bara det faktum att proportionalitet finns med på listan över möjliga förhandlingspunkter visar på en uppgivenhet inför Svenskt Näringslivs krav.

Fler hot

I förhandlingsunderlaget finns fler uppenbara vägar mot försämringar av konflikträtten:

- "Prövning av stridsåtgärder" innebär att LO och PTK har godkänt att förhandlingar kan föras om att inrätta en skiljenämnd. Nämndens uppgift blir att besluta över stridsåtgärders tillåtlighet. Den ska då inrättas av alla förbundsparterna. I Sverige har vi tidigare inte haft någon sådan begränsning av konflikträtten utan parterna har själva visat samhällsansvar.
- "Samhällsviktiga funktioner" är en förhandlingsfråga. Begreppet finns redan i Saltsjöbadsavtalet men förhandlingar om den nu ger en öppen port för proportionalitet när det gäller mer omfattande stridsåtgärder

Lagfäst konflikträtt?

LO-ordföranden utfästelsen om att skydda den lagfästa konflikträtten är en lek med ord. Strejkförbud är rättsligt

lika verkningsfulla i avtal som i lag. Det kan till och med vara så att en borgerlig försämring av konflikträtten genom lag är att föredra, för en sådan lag kan bli så impopulär att den kan upphävas vid ett regeringsskifte. Att återställa ett dåligt förhandlingsresultat är nästan alltid omöjligt.

Underlag om Lavalproblematiken

I en egen LO-bilaga till förhandlingsunderlaget sägs att "LO har identifierat fyra problemområden som parterna gemensamt måste hantera inom ramen för Stråthutredningen⁶, men också sinsemellan."

Det sägs också "LO:s, PTK:s och SN:s gemensamma strävan måste vara att i möjligaste mån motverka statlig inblandning och att upprätthålla parternas ansvar för arbetsmarknadsregleringen"

LO-ledningen påstår att Svenskt Näringsliv delar uppfattningarna i underlaget. Men är det verkligen så?

Svenskt Näringsliv har finansierat hela Laval-målet i EG-domstolen.⁷ SN tycker dessutom att "domarna är bra från arbetsgivarsynpunkt – och också för Sverige".⁸

Genom EG-domstolens domar i målen Laval⁹ och Rüffert¹⁰ kommer den svenska strejkrätten i konflikt med EG-rättens överordnade principer för fri rörlighet för tjänster. EU-staterna förbjuds dessutom att föreskriva bättre ersättningar än minimiersättningar enligt det så kallade utstationeringsdirektivet. Det är EG-lagstiftning. Den får enligt EG-rätten inte ändras mer än marginellt genom svensk lag och än mindre genom kollektivavtal.¹¹

Den enda verksamma och enligt EG-rätten tillåtna sättet att skydda mot lönedumping är att generellt höja minimilönerna i svenska kollektivtal så att dessa kommer i nivå med faktiskt utgående löner.

Huvudavtalsförhandlingarna drivs under fredsplikt. Finns det någon som tror att SN i det läget skulle träffa ett avtal som kostar stora pengar och dessutom går rakt mot deras

⁶ Citattecknen redovisar direktcitat från förhandlingsunderlaget

⁷ LO-Tidningen Nätupplagan 2008-04-22 15:18:00 Karlsson grillad i KU

⁸ Sv Näringslivs hemsida Överord om Laval-domens effekter

⁹ EG-domstolens dom den 18 december 2007I mål C-341/05, Laval un Partneri Ltd mot Svenska

Byggnadsarbetareförbundet, Svenska Byggnadsarbetareförbundets avdelning 1, Byggettan, Svenska Elektrikerförbundet

¹⁰ EG-domstolens dom den 3 april 2008 mål C-346/06, i målet Dirk Rüffert mot Land Niedersachsen

¹¹ Se t.ex Anställningsvillkor för utstationerade arbetstagare i Ljuset av Laval och Rüffert av arbetsrättsprofessorerna Niklas Bruun och Jonas Malmberg

princip om individuella och av chefen satta löner? När LO-ledningen sätter upp Laval-problematiken på dagordningen blir det dessvärre bara ett slag i luften. Bättre då att sätta maktspråk bakom kravet på att återställa EG-rätten.

Konflikträtten missbrukas inte

LO-styrelsens beslut innebär klartecken för fortsatta förhandlingar om försämringar i konflikträtten. Och det behövs verkligen inte, eftersom Sverige :

- är ett av de länder i EU som har minst konfliktdagar per 1000 arbetstagare/år.
- har en löneutveckling som ligger under jämförbara länders.
- har en produktivitetsutveckling som ligger över andra länders.
- har en vinstnivå för aktier efter skatt som är bäst i världen.

SÄG IFRÅN

Allvarliga inskränkningar i konflikträtten kan komma att förhandlas fram över huvudet på LO-förbundens medlemmar.

Enda möjligheten att stoppa försämringarna är att medlemmarna säger ifrån. Kräv att ditt förbund stoppar denna utförsäljning av strejkrätten! Om bara några förbund som vid en konflikt kan hota vitala samhällsfunktioner (exempelvis SEKO, Transport, Elektrikerna, Byggnads och Grafikerna) säger nej, är ett nytt huvudavtal inte längre intressant för Svenskt Näringsliv. Då kommer de att kräva lagstiftning. Men den kampen tar vi då och med vår rösträtt.

Vill du läsa dokumentationen och förhandlingsunderlaget till denna artikel, så finns det på hemsidan: www.kurt.nu.

Fakta om Arbetsrätten

ARBETSORÄTTEN har under åren producerats av en tvärfacklig grupp av lokalavdelningar i Stockholm med både arbetar- och tjänstemannafack, som tillsammans med Kurt Junesjö har tagit fram broschyrer som pekar på hot mot arbetsrätten.

Den första skriften 1991 handlade om förslag till försämringar i strejkrätten av en socialdemokratisk utredningsman. Det blev ett sådant väsen att den socialdemokratiska regeringen inte orkade genomföra försämringarna. Skydd för en hotad strejkrätt har sedan varit huvudtemat under åren, men också lagstiftning som hotat yttrandefrihet och anställningstrygghet. Hotet från EG-rätten har också varit ett viktigt tema.

Just denna broschyr har Byggettan, Elettan, Grafiska Fackföreningen Stockholm, SEKO Stockholm och Transport avd 5 hjälpt till med.

©Kurt Junesjö och Bild Robert Nyberg 2008-05-10